

הדודה שלי והשועלים

מלחמות בלתי-פוסקות בעולם הערבי. היו להם תקופות של שביתת-נשק. הם פלשו למצריים וירדו במיפרי-אילת לים-סוף. הם התקיימו במידה רבה על תרומות המגבית הנוצרית הבלתי-מאוחדת, ותודות לזרם בלתי-פוסק של עולים (עליה ראשונה, שנייה, שלישית וכו'). לבסוף היתה להם בעייה של עליית הירידה וירידת העליה.

אבל, כמובן, "האפשרות להפיק לקחים" אינה קיימת. הם מלהזכיר.

לעומת זאת אפשר ליהנות מן "הרישומים בשטח". מיבצרים יפים. איך הגיעו לשם? מי הקים אותם? מדוע דווקא במקומות אלה, ולא במקומות אחרים? זה לא חשוב לקוראי במחנה, הטובים, הנאמנים ושטופי-המח.

ואפילו בזה יש לקח. כי מה שאיפיון את הצלבנים בשעתם, והביא לחורבנם, היה החלפתם הנחושה שלא ללמוד לקח משום דבר, אלא ליצור "עבודות בשטח". "העבודות בשטח" נשארו — בצורת שרידים. הצלבנים נעלמו.

מי פוחד מוואגנר?

סיפורו המשעשע של הצעיר הישראלי שהתפלח לפסטיול של ריכארד ואגנר בעירו של המלחין, ביירוט, המתפרסם בגליון זה עורר בי כמה זיכרונות.

אבי היה משוגע למוסיקה. בילדותי היה לנו בבית פסנתר אוטומטי — מין מכשיר שהכניס בו מגילות דמויות ספר-תורה, ושהופעל על-ידי דריכה ברגליים. לפגי שיכלול הפאטיפון והמצאת התקליט ארץ-הנגן, היה מכשיר זה (קראו לו "פונולה", ובאמריקה "פלייאר-פאנו") האמר צעי הטוב ביותר לנגינת יצירות קלאסיות ארוכות.

אבי ניגן בנעוריו בצ'לו, אך זנח חובבות זו כשהתמסר לענייני הבורסה. (זה היה בחוץ-לארץ. בארץ עבד עבודה גופנית קשה מאוד.) אך החביבה למוסיקה תפסה מקום חשוב בחייו, והיא התמקדה יותר ויותר במוסיקה הקשה ביותר.

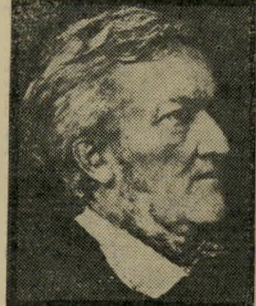
הוא סבר כי בטהובן הוא עממי מדי, ואולי וולגארי. הוא סבל את באך, אך לא יצא מגידרו למענו. המלחין הנערץ עליו באמת היה בראמס. הוא ניגן את הפגנות שלו בלי הרף, ואני ינקתי אותן, כמו שאומרים, עם הלב האם.

אבל בראמס לבדו לא מילא את חיינו. היה הרבה ליסט, וקצת שומן ושוברט. וקצת צייקובסקי ושופן, וגם שטראוס (יוהאן) ודי הרבה מוצארט.

אולם יצירה אחת היתה אהובה על אבי במיוחד, ועד יום הולדתו העשירי שמעתי, בוודאי, כמה מאות פעמים. זאת היתה הפתיחה לאופרה אומני-הזמר של נירנברג מאת ואגנר.

אני גדלתי בארץ, ונגרפתי בגיל 14 לפוליטיקה (עם התגייסותי לאצ"ל). וזנחתי את המוסיקה. רק בשלב די מאוחר חזרתי אליה, ואז הסתבר כי כל המנגינות ששמעתי בילדותי נשארו טמונות בתת-ההכרה שלי, גם ואגנר.

התחלתי להשתכר מן הפתיחה לאופרה סאנווור (זו ששיגעה את בנימין זאב הרצל עד כדי כך, שכתב את מדינת היהודים בהשפעתה). גם אומני-הזמר קוס' מים לי. אלא שמעולם לא ראיתי את ואגנר על הבמה.

ואגנר

ומכיוון שבארץ יש הרם מטופש על האיש הזה — חרם שאין לו שום הסבר הגיוני, מילבד פחדנותם של אנשי-התרבות מול פני הבורים — גברה בי בהדרגה תשוקה שאינה ניתנת לכיבוש. הייתי מוכרח איי פעם לראות את ואגנר, משום-מה, בכל גיחותי הקצרצרות לחו"ל לא הודי מן לי להגשים חלום זה, עד שהגעתי באחד הימים לטורונטו. ידעתי הציעה לי לבוא עימה להצגה גרמנית של טריסטאן ואיזולדה — אותה יצירה עצמה שהאיש מתאר אותה בכתבה בגליון זה (ראה עמוד 57).

ואגנר אינו מוון קל. הייתי אחרי יום קשה. ישבתי, ראיתי, הקשבתי למוסיקה העשירה, ואחרי זמן-מה הייתי במצב של שיכרון ממש, פשוטו כמשמעו. מחשבתי נדדה, מפעם לפעם נרדמתי, רוב הזמן הייתי במין מצב נעים של ניס-ולא-ניגום, שומע-ואיני-שומע, קולט-ולא-קולט. בסוף, כאשר מתו כולם ביטורים קולניים, התעוררתי לחיים.

הבה נפסיק להשתטות ונאפשר חווייה זו גם למי שחי בארץ ואינו רוצה לתור בעולם. אחרי ככלות הכול, אם אסור יהיה להשמיע ולהציג בארץ יצירות של אגנר שמים — אפשר למנות את המחזאים והמתכנים והמלחינים המותרים על צבעות שתי הידיים, ואולי תספיק גם יד אחת.

אם כן, מה ריתק אותי? ריתקה אותי תופעה שבלטה לעין: כל הצעירות דמו זו לזו כמו טיפות של מים, הנורווגית התורכיה, האמריקאית הישראלית, כולן, כולן, מילבד גברת נחמדה מאוד מטהיטי (או האיטי? אני תמיד מתבלבל ביניהן).

וזה הרי מזון. אלהים ברא גזעים שונים, בהירים וכהים, גבוהים ונמוכים, שחורים ובלונדים. כחול-עיניים וחומי-עיניים, ובכל גזע יש מיגוון אינסופי של טיפוסים. אין שני אנשים בעולם הדומים זה לזה לגמרי. אין שתי טביעות-אצבעות שוות.

אם כן, איך זה קרה שנציגות מעשרות ארצות דומות זו לזו בדיוק?

יש כאן עניין של הגמוניה. הגמוניה פוליטית-כלכלית שהפכה הגמוניה אסתטית. אידיאל-היפוי של עם אחד השתלט על העולם כולו. באמצעות הוליווד ובנותיה נקבע שטיפוס מסוים, בעל צבעים מסוימים, מיבנה-גוף מסוים, וגם התנהגות מסוימת, הוא-הוא היפה, וכל השאר נחות. וזה רע.

מדוע זה רע? מפני שקורה כאן לעמים רבים מה שקרה לעדות-המזרח אצלנו. הם מאבדים את האידיאלים העצמיים שלהם, ומאמצים לעצמם אידיאלים זרים, משמע: הם לומדים לבזות לעצמם.

התורכיה, למשל, נערה בלונדית, גבוהה, הנראית כאילו נגורה ממודעה בגליון האחרון של פלייבור, אבל

מיליוני תורכים אינם נראים כך, ומיליוני נשים תורכיות אינן נראות כך, ועל כל אלה נגזר לבזות לעצמם/לעצמן, מפני שהוליווד העלתה על נס — באורח טיבעי לגמרי — את המוצר המקומי שלה.

אילו יוצרו כל בני-אדם, גברים ונשים, בבית-החרושת אחד, על-פי דפוס אחד, זה היה חבל מאוד. חיינו היו מתדלדלים. כי היופי הוא במיגוון. כמה מן הנשים היפות ביותר נולדו לזוגות מעורבים. כמה מן הנערות היפות ביותר שראיתי בחיי היו מולאטיות ואיראסיות וקריאוליות. יות, וכמה מן הישראליות היפות ביותר הן אשכרדיות, ובקרב הנערות ה"גזעיות" — תימניות ומרוקאיות ועיראקיות רבות עולות על הנציגות היפות של הטיפוס הבלונדי-תכול-העיניים-1.75-תמיר של הוליווד (שגם הוא, אגב, נחמד מאוד).

הייתי רוצה לראות פעם מיס יוניברס שאביה מולאטי מג'מייקה ואמה חצי-מאליית וחצי-סינית מקואלה-לאמפור, שתהיה שונה, למען השם.

ואם הזכרנו את השם — אני חושד בו שמיגדל-בבל לא שימש לו אלא כתירוץ, פשוט נמאס עליו להסתכל בבני-אדם שכולם היו שווים וכולם דיברו שפה אחת.

עובדות בשטח

קורא שהיה מווייס למילואים שלה לי עמוד תלוש מגליון במחנה, הופיע בו מאמר של אחד מאיר בן-דב, "מיבצרים בצל הצלב".

הפסוק שהביא את ידידי הקורא לשלוח לי דף זה הוא כלהלן: "התעניינותנו בתקופה הצלבנית אינה בשל האפשי רות להפיק לקחים, אלא בעיקר כתוצאה מהשרידים הרבים והגדולים שהותירו את רישומם בשטח, ובין אלה בולטים בעיקר המיבצרים".

אילו הייתי מחלק, אחת לשבוע, פרס עבור פגינת השבוע, הייתי מעניק אותו לבעל מאמר זה.

הצלבנים באו לארץ בכוח אידיאל דתי-לאומי. הם באו מאירופה, בדרך היבשה והים. הם התווקו כאן מעמד במשך כ-200 שנים (שמונה דורות של צברים!). תוך

כל העניין הזה של מר אריה דולצין ואירגון האי"ס אינו מוצא חן בעיני. לגמרי לא.

כדי להסביר זאת, עלי להזדקק לשני סיפורים. היתה לי דודה, אחות אמי, בגרמניה נישאה ליהודי הונגרי, איש-עסקים, בשנים הראשונות של הרייך ה"שלישי", אחרי שכבר באתי עם הורי ארצה, נאסר איש זה על-ידי הגסטאפו בעת שניסה להבריח מגרמניה הון של יהודים (כן, זה מזכיר את העליה של הסרט "ליי מארק"). הוא נדון למאסר ונכלא.

היה לו מזל. מכיוון שהיה פושע "פלילי", נשלח לבית-הסוהר, שהיה גם בימי הנאצים מוסד סביל, שנוהל על-ידי שרות שנשא מ"י הרפובליקה, אהרת הפז

נשלח למחנה-ריכוז, בגמר תקופת-המאסר גור רש האיש, יחד עם אשתו, להונגריה. שם ניספה ב"י מילחמת-העולם מרעב ו"ממחלה. אשתו — דודתי — נותרה לבדה.

המילחמה הסתיימה, שעי רי הארץ היו נעולים, וגם כאשר נפתחו, עם קום ה"י מדינה, נשארו שעריה של הונגריה הקומוניסטית נעור לים.

דולצין

אני זוכר את המיכתבים קורעי-הלב של דודתי, ש"ש אפה להגיע אלינו, מישיפת אחותה, הקרובים היחידים שנותרו לה בעולם. לבסוף הגיעה ונישאה מחדש לחקלאי באחד המושבים.

או אנא, ישום עסקן ציוני מדושן לא יספר לי שאחות או אח אינם "מישפחה קרובה"!

הסיפור השני נוגע לפלוגה ב' של גדוד 54, שנודעה לאחר-מכן בשם שועלי-שיחשון.

בראשית מילחמת-העצמאות היינו פלוגה רגילה, אך אחרי חודש קיבל המסיפא שלנו הוראה: לוותר על מחצית אנשיו לטובת פלוגה נבדוד שכן, שנשחקה בקריבות.

מה עושה מסיפא במצב כזה? הוא יושב עם אנשיו ומחבר רשימה של כל עושייה-צרות וכל מי שלא מצאו חן בעיניהם וכל מי שנדף ממנו ריח של פחדנות — ומעבירים ברוב כבוד לפלוגה הנוקפת.

וכן יצאנו לקרב — פלוגה שנפלה בגודלה בהרבה מן התקן, אך שהיתה מורכבת כולה מאנשים שחשו כי נבחרו, ושסמכו איש על רעהו, ושגם די מצאו חן זה בעיני זה. גם לאחר-מכן, בימי הקרבות הקשים, כאשר מישהו רצה להסתלק בשקט ולמצוא לו גיב בעורף, הנחנו לו ברצון, עברנו את הקרבות, היו לנו מעט אביר דות, ונחשבנו, בסך-הכל, כפלוגה טובה.

מורסה-השכל? אני מעדיף אנלי מדינה בעלת אוכלוסיה קטנה יותר, שכל אורחיה רוצים להיות כאן, על-פני מדינה שיש בה אלפים ורבות שבאו הנה מאונס, מפני שלא הותירו להם ברירה.

מי שאינו רוצה להיות כאן, שילך. ימי שאינו רוצה לבוא הנה — תודה, לא צריך.

נדע שמי שנמצא כאן, נמצא כאן מפני שהוא רוצה להיות כאן.

ואולי נשתדל טיפטיפה יותר כדי שירצו להיות כאן.

גרניקה

סוף-סוף העבירו את ציורו המפורסם של פיקאסו, גרניקה, לספרד מולדתו.

הוא צייר את הציור אחרי שהטיסים הנאציים, ש"הושאלו על-ידי היטלר לפראנק, ערכו בעיירה הספרדית, שזה שמה, את הניסוי הראשון בהשמדת עיר מן האוויר.

על כך שמעתי, בשעתו, את ההלצה הבאה:

הגרמנים כבשו את צרפת, אנשי הגסטאפו התפרצו לסטודיו של פיקאסו, מפקדם הצביע בזעם על הציור של גרניקה, ורעם: "אתה עשית את זה?"

פיקאסו השיב בלחיים: "לא, אתם עשיתם את זה!"

מיס יוניברס

הפעלתי בטעות את מקלטי-הטלוויזיה. הקרינו את הכתבה על בחירת מיס יוניברס.

עמדתי לכבות את המכשיר, כאשר משהו ריתק אותי. המשכתי לצפות, והעניין שלי גבר מרגע לרגע.

מדוע?

לא ביגלל היופי המהמם של הצעירות. אני אוהב צעירות יפות (ויסלחו לי על כך כל ידידותי הפמיניסטיות). אך איני נמשך ליופי של בובות שועוה, יופי של נערות-בינבניירה, יופי שאין בו ניצוץ של שארירות.